

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta este de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, F6i'a, candu concedu ajutoriale. — Pretulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 8 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu seu 2 1/3 galbini mon. sunat6ria.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 78.

Braslovu 26/14 Octobru

1873.

Telegramu.

Fagarasiu 25 Octobru 1873.

Redactiunei „Gazetei Transilvaniei“ in Brasiovu.

Tribunalulu regescu din Muresiu Osiorheiu a pusu pe avocatulu Arone Densusianu in carcere preventiva pentru cauzele politice ale Fagarasiului. (!!!) Grachu.

Braslovu 25 Oct. n. 1873.

Timpulu de anu si estu timpu f6 bogatu de vederi si revederi intre monarchi; visita la Berlinu, visita la Petersburg si acum visita la Vien'a intre imperatori, ca-ce dieii minorum gentium tragu pucinu la cumpana. — Din experientia aniloru trecuti, incependu dela 1853 visitele potentatoriloru au fostu totu-deauna precurs6rie la reabele infricosiate, si la stramutari in mecanismulu gubernarii statelor, pana candu ajunse 6r' aristocrati'a la putere preste totu, incatu adi se afla in periculu si principiulu egalitatii inaintea legiloru, ca-ce alu egalei indreptatiri generali l'au si datu pe ghiacia in fapta cei dela putere. Inse cu incetulu vomu ajunge si mai departe dupa n6uele porniri, ce voru urm6 dupa visitele anului acestuia; pentru ca reactiunea cu clericali in t6ta Europ'a si mai vertosu la noi lucra in contielegere si aliata la semnal; asia lucra cea din Germani'a si Austro-Ungari'a si cu cea din Franci'a acum, c6 d6r' o voru pune-o si acolo la carma prin restaurarea burbonului Chambord, care apromise totu si t6te unei deputatiuni ce i ofer6 in Salisburgu tronulu Franciei, numai se apuce la carma cu reactiunea cei red6 tronulu. Una partita, care sci sacrifica de seculi mai multu c6 t6te partitele politice la olalta, va trage si fol6se proportionate sacrificialor, 6ra democratii petutindenea remanu fi ametiti ai credulitatii, dissoluti si nedisciplinati in corpu activu si vigilantu; — cari candu s'ar' ali6 in t6te anghururile ar' sci si ei joc6 rol'a dictata de principiale civilisatiunii moderne fora frica. — Lumea deci 6r' incepe dela conti si baroni, c6 sub balaurulu Metternich si ce facu domnii voru execut6 pop6rale, vreu nu vreu. —

— Imperatulu si regele Franciscu Iosifu in Vien'a la dineulu de gala datu imperatorelui Wilhelm c6 6spe dise in toastu: fienduca dorinti'a sa cea mai intima de a benevent6 pe imp. Wilhelm in Vien'a la expusetiune s'a implinitu, redica cu cea mai mare bucuria pocalulu in sanetatea lui. Imper. Wilhelm multium6 pentru primirea amicale a sa si a familiei sale si dise: simtirile ce ni le imprumutaramu (candu imp. Austriei si alu Russei fura in Berlinu anu) si pe cari le aflai 6r' intocma, suntu garantia pentru pacea europ6na si binele pop6loru n6stre. Eu beu pentru sanetatea imperatului Austriei si rege alu Ungariei a inaltului meu amicu si frate. Bismark, care inca f6 in Vien'a a buna s6ma va sci acele simtiemente, cari garant6za pacea, d6r' 6re in contra cui? d6ca nu in contra republicanismulu democratu? — S'a impartitu orientulu, s'au impartitu rolele pentru orientu dupa cum voru unii a sci despre Bosni'a si Erzegovina, ca se va alatura la Croati'a si dupa unii Romani'a la Ungari'a, dupa altii Bulgari'a la Romani'a? — E destulu inse a sci, ca not'a min. de externe alu Austro-Ung. c. Andrassy, adresata Portii Otomane,

cere satisfactiune gr6sa: departarea lui Asses-Pasia si inca se c6ra si pardonu marele Vizir. Ce va esi de aici? Ci se trecemu la Romani'a:

— In numerulu de Joi 16/10 n. aduce „Gazeta universalu de Augsburg“ unu articlu in fruntea foiei, care dat6za din Bucuresci 11 Octobru, pe care pentru momentuositatea lui lu publicamu totu:

Unu conflictu amenintatorlu intre Romani'a si Turci'a.

„Referintiele Romaniei facia de Turci'a s'au intunecat6 f6rte si inca de multu. Intre ambele poteri in fapta nu esistu alte contracte de catu, c6 Romani'a se solv6sca anuale un'a suma anumita, 6r' Turci'a din parte-si se apere territoriulu Romaniei (pre atunci principatele 6ra despartite Moldov'a si Valachi'a) de ataculu or-carui inamicu esternu. In tractatele vechi nu se amintesco nicaierea de ver-una souzeranitate a P6rtei preste Romani'a nece de valitatea acesteia. Numai in tractatulu dela Parisu 1856 folosi Rusi'a cuventele aceste, pre care Turci'a le accept6 cu mare zelu, de si prin acelu tractatu deveni ilusoria detorinti'a de apere a Turciei, de 6ra-ce priucipatele de aici inainte stetera sub scutul comunu alu poteriloru garante. —

Dela acestu tractatu trecura 17 ani si relatiunile dintre Romani'a si Turci'a devenira totu mai nenaturali. Abstragundu dela unele probe nefericite, Turci'a persist6 pre langa letargi'a, la carea o a condamnatu mohamedanismulu, pre candu Romani'a se apropi6 cu pasi rapedi de stadiulu culturai occidentali si finalmente si-lu insusi siesi acelu stadiu. In Turci'a a fostu si remase form'a de guvernare despotismulu celu mai incarnatu, pre candu Romani'a -si dede constitutiunea cea mai liberala, pre carea o respect6za cu conscientiositate in adeveru ideala (? trad.) principele ei, cu t6te sensatiunile ce i se arboriea inainte. Situatiunea nu pot6 deveni alt'a de catu, ca simpatiele pop6loru cultivate ale Europei se inclinara totu mai multu spre Romani'a propasit6ria, pre candu pentru Turci'a abi6 mai potu av6 ver-unu simtiu de compatimire. Fora c6 Romani'a se -si fia permisu ver unu atacu, care ar' fi facutu problematica pacea Europei, poterile garante se invoira la unirea ambelor principate si acceptara mai tardiu numele de „Romani'a“, c6 nume alu intregului statu; permisera c6 romanii se -si d6 insisi una constitutiune; le dederu voia se -si al6ga unu principe ereditariu; inchiaiaru cu ei tractate separate si in fine dederu principelui lor t6te onorile cuvenite unui souveranu.

Acumu de-odata P6rt'a devine jalusa; ne potemu folosi aici de o asemenare, de si va sun6 c'am curiosu: precum in patim'a cea impotentu papismulu debilu de betranetia arunc6 radiulu seu escomnicatoriu asupra Italiei june si plene de putere, asi6 si P6rt'a debila de betranetia voiesce se impiedece aventulu Romaniei june cu vorbe impunet6rie si cu amenintari. Generalulu Ghic'a agentele diplomaticu alu principelui Carolu in Constantinopole se tredi cu una scris6re viziriala indereptata principelui Carolu, carea inse av6 mai pucinu efectu, de catu amenit6ta bula de escomunicare alu Pio nonno, de 6ra-ce nu ajunse la loculu doritu. Generalulu Ghic'a prim6 telegrafice instructiunile ministrului nostru de esterne, a dlui Boerescu, care e unu barbatu de statu, pre catu de prevedietoriu pe atatu de resolutu, si nu vol se prim6sca scris6rea viziriala, pana i se va d6 copia despre cuprensulu ei. Ghic'a facu apoi atentu pre ministrulu turcescu, ca Romani'a e unu statu constitutionalu, in urma carei'a affacerile statului au se se efectue6sca de ministru si nu de principele domnitoriu. De aceea, la casu, candu scris6rea amentita ar' coprende nesce affaceri, respunsulu are se urmeze dela ministru si nu dela principele domnitoriu. D6ca se invoiesce P6rt'a cu ast'a, si d6ca i va d6 copia despre ce e in scris6re, elu o va inaint6 la adress'a respectiva,

altu-mentrea nu. Acestu respunsu a facutu se amuti6sca Constantinopolea. Ministrulu turcescu espic6 dlui Ghic'a, ca elu se espune la una responsabilitate enorma. Ghic'a i-reflect6, ca densulu lucra dupa informatiunile sale. I-se objectiun6 apoi, ca principele Cus'a ar' fi primitu mai multe scrisori viziriali, la care Ghic'a respunde, ca positiunea principelui de Hohenzollern diferesco f6rte de a principelui Cuz'a.

Ast'a e starea lucrurilor, si abi6 se pot6 presupune, ca P6rt'a se va dimitte la alti pasi neprecugetati, cari neci ca potemu crede se pot6 afl6 ver una spriginire la poterile Europei. Populatiunea Bucuresciloru e adencu miscata de acestu actu, si e securu, ca in sesiunea venit6ria a camerei va fi vorba de affacerea ast'a; d6r' e si probabilu, ca mai multi deputati voru se propuna, c6 Romani'a se -si franga cu totulu relatiunile cu P6rt'a, va se dica se -si proclame nedependenti'a. La casu candu ast'a nu se se realizeze, romanii nu voru fortie. Ei nu voru se i6 dela P6rt'a nece unu dereptu, ce -lu are facia de Romani'a, si de 6ra-ce intr6ga summa acelor derepturi abi6 contine in fapta cev'a mai multu de catu una contributiune anuale de cat6va mii de lire, ei suntu gat'a se capitalizeze cea suma si se o solv6sca de odata Portiei. Poterile europene ar' av6 interessulu celu mai mare, d6ca s'ar' regul6 odata affacerea ac6st'a pre una cale pacifica, c6 asi6 se se delatureze pre venitoriu orce conflictu amenintatoriu.“ —

— Cam aproposu la artil. de susu „Pressa“ romana, organulu directu alu min. de externe alu Romaniei, vorbesce asia:

„6re p6rt'a ottomana ar' crede ca pot6 se ne tracteze c6 parte integranta, c6 provincia a Imperiului, c6 una ti6ra care ar' fi lipsita de atributiunile suveranitatii? . . . Ca pot6 se trateze in loculu nostru, se dispuna pot6 de noi, se ne contesteze chiaru dreptulu de reprezentatiune, se ne neg6 in factu autonomi'a n6stra?„

„Der' ac6st'a nu se va pot6, si bine ar' fi c6 6menii de statu ai Turciei se revina la calea cea buna, si la una politica mai moderata si mai intiel6pta!“

De aici se deduce, ca independenti'a Romaniei e la usia.

— Totu „Press'a“ Romaniei publica aceste:

„Publicamu la vale, cu multa placere, una scris6re a d-lui C. Esarcu asupra unoru interesante si f6rte importante studia si descoperiri ce d-lui a facutu, in plimbarea sa de v6r'a ac6st'a, in bibliotecele Venetiei, asupra istoriei politice a tierei n6stre.

Multiamimu prea multu d-lui Esarcu de aceste n6ua lumini ce aduce, si cari constitue inca uua n6ua si potinte proba despre deplina si perfecta suveranitate de care s'a bucuratu ti6r'a n6stra. Ele ajungu f6rte la tempu, tocmai acumu candu Inalt'a P6rt'a -si pierde din di in di cumpetulu cautandu, in dreptu si in factu a ne contesta drepturile suveranitatii n6stre politice si territoriali, si tindiendu a ne tract6, nici mai pucinu, c6 una provincia turcesca.

Recomandamu 6meniloru de statu ai I Porti se i6 cunoscentia si de aceste n6ua descoperiri facute in arhivele Venetiei, si, d6ca -si voru aduce aminte si de textulu tractatelor n6stre, si de actele internationali moderne, suntemu siguri ca voru sferi prin a se convinge, ca amu avutu, si ca avemu t6te drepturile suveranitatii, si ca nu una negare arbitraria a acestoru drepturi ne va opri se avemu si deplinatatea exercitiului lor.

D. Esarcu a reesitu a descoperi, prin acte positive si autentice, cumu domnii nostri cei vechi se tractau de puternic'a republica a Venetiei, de regin'a Adriaticei si a mariloru de pre atunci, c6 nisce adeverati suverani.

Din aceste acte se constata mai alesu exer-

citiulu a doua mari drepturi suverane, acela de a inchiaia aliantie, si de a tramite agenti seu ambadori extraordinari. Acesti agenti erau acreditati prin scrisori directe adresate de domnulu Romaniei catre Doge, si vice-vers'a. Si atatu Henri III regele Franciei, catu si mum'a regina Caterin'a de Medicis, numescu pre domnulu romanu Petru Cercelu „notre très cher cousin et bon amy;“ titlu care numai suveranii si-lu dau intre dinsi.

Vedemu apoi, din actele senatului venetianu, pre la secululu alu 15-lea, cumu ambadorii lui Stefanu celu mare alu Moldaviei tratéza de a se alia cu Veneti'a pentru a formá una liga de apere contra mahometanismului. De mare importantia érași este scrisórea Dogelui Venetiei din 1476 prin care acreditéza unu ambadoru pre langa domnulu Moldaviei.

Si astadi ar' voi I Pórta se ne trateze cá parte integranta, cá provincia a imperiului, cá una tíera care ar' fi lipsita de atributiunile suveranitatii? Si acumu I Pórta ar' crede, ca póte se tracteze in loculu nostru, se dispuna póte de noi, se ne conteste chiaru dreptulu de reprezentatiune, se ne nege in faptu autonomi'a nóstra?

Dér' acést'a nu se va poté; si bine ar' fi cá ómenii de statu ai Turciei se revina la calea cea buna si la una politica mai moderata si mai intielépta.

Se multiamimu d-lui Esarcu de luminele nóua care le-a adusu. Dreptulu de a tratá, de a inchiaia aliantie, de a tramite reprezentanti, romanii l'au exercitatu seculi, si acte si tractate positive suntu facia spre a proba acestu faptu.

Dela alu 14-lea pana la alu 18-lea seculu, acestu dreptu s'a exercitatu necontentitu. La 1396 vedemu pre Mircea ca inchiaia unu tractatu de aliantia cu Sigismundu alu Ungariei. La 1448 Dan IV face aliantia cu Ionu Corvinu. In anulu 1498 ambele tíeri surori se aliaza cu Poloni'a si cu Ungari'a. Petru VII inchiaia la 1588 unu tractatu de comerci cu Elisabeth'a regin'a Angliei. Mihaiu Vitézulu a inchiaiatu la 1598 unu tractatu cu Rudolphu II imperatulu Germaniei. Mateiu Basarabu se aliaza la 1638 cu Racotzi princíulu Ardealului. Vasilie Lupulu tractéza si inchiaia la 1651 directu pacea cu Chanulu Tartariloru. In fine chiaru Rusi'a la 1710 si 1711 inchiaia tractate cu domni Romaniei si Moldovei.

Ce alta mai clara si mai positiva manifestare a suveranitatii nóstre exterióre cá aceste acte? La acestea, si la altele mai multe cari exista, se mai adauge si importantele acte ce d. Esarcu a descoperitu la Veneti'a si pe cari are a le publicá in extenso. Dreptulu dér' de perfecta suveranitate a Romaniei istori'a ilu proba in modulu celu mai complectu. Logic'a si dreptatea cere cá si exercitiulu acestui dreptu se fia totu atatu de perfectu.

Acést'a este oper'a tempului care nu ne in-duoimu ca se va implini.“

— Impregiurarea, ca comisiunea regularii Dunarii si a spargerii cataractelor la port'a de ferru, s'a facutu prin tractarea Austro-Ungar. numai cu Pórt'a cu ignorarea Romaniei si Serbiei, state riverane, a adusu incordare mare in aceste state, incatu ómenii credu, ca concentrarea armatei la puncte de exercitia amirósa a porniri la infruntarea dusmaniloru autonomiei acestoru tíeri; cu tóte, ca si la Sibíiu sosí dela Pest'a unu regimentu, alu 8-le de artileria, cu vro 221 fetiori tunari si cu tóte, ca ordinea de di se crede a fi data cá ostasii se fia in realitate, nu numai pe charthia cá in Franci'a in 1870, gata la orce ordinu. Se tacemu de ast-feliu de lucruri pana candu se voru porni. —

Procesulu maresialului Bazaine.

In 13 Octobre a. c. a sieptea di a processulu verbalu a inceputu essaminarea, va se dica ascultarea inculpatului Bazaine. Publiculu din clasele cele mai inalte franceze, capacitatile cele d'antaiu din Parisu au alergatu la Trianon spre a asiste la processulu verbalu devenitu o cauza atatu de celebra. Chiaru puterile esterne au fostu reprezentate in diu'a acést'a prin membrii ambasadeloru respective, intre altii se observá presentia ministrului de interne russescu Jimasov, si acee'a a renumitulu amploiatu de justitia din Angli'a Heldifort, care anume a fostu tramisu din partea guvernului englesu cá se asiste la processu. Inainte de a se incepe audiintia, au trebuitu se se departe tóte marturie din sal'a plina de ascultatori de tóta cate-

gori'a, cari asteptau cu nerabdare inceputulu siedintiei.

Judecatorii intra in sal'a tribunalului. Tacere serbatoréscu. Seriositatea momentului se depinge pe fecele membriloru consiliului de resbelu si se straplanta la publiculu de impregiuru.

Presiedintele; Inainte de a trece la acusare, voi se facu cunoscuta imparial'a, dupa care va avé locu ascultarea, si care se va observá si la ascultarea martoriloru. Presiedintele dechiara, ca se va sili dupa consciintia si poteri a scóte adeverulu la lumina. In fine anuntia, ca ascultarea se va divide in nóua parti:

Partea 1. Dela inceputulu resbelului pana la priimirea comandai generale de catra maresialulu.

Partea 2. Operatiunile militari incependu de aci pana inclusive in 18 Augustu.

Partea 3. Comunicatiunile cari avura locu in period'a a dóua intre Bazaine, Napoleonu si comandantii corpuriloru diferite.

Partea 4. Operatiunile urmatóre din giurulu Metz-ului pana la 1 Septembrie.

Partea 5. Aperarea Metiului.

Partea 6. Tóte intemprările si casurile intrevenite in lun'a lui Septembrie. In periodulu acest'a cade calatori'a gen. Bourbaki din Metiu la imperatés'a Eugeni'a.

Partea 7. Comunicarea cu regimela aperarei nationale.

Partea 8. Cele din urma negotiatiuni cu inimiculu.

Partea 9. Capitulatiunea.

Maresialulu Bazaine fú chiamatu inaintea consiliului si luá locu pe fotoliulu elegantu, care inlocuiesce de astadata banc'a de acusatune. Ducele de Aumale, presiedintele, se adresséza catra inculpatu.

Pres. Dta ai fostu denumitu in 19 Augustu de comandante en chef alu armatei Rinului. Cu acést'a denumire incepe responsabilitatea Dtale, si faptele despre cari te voiu intrebá suntu din timpulu de mai inainte pana la epoc'a acést'a. — Bazaine: Da dle presiedinte.

Pres. Dtale -ti s'a fostu incredintiatu o mare comanda (preste mai multe corpuri de armata) in 17 Iuliu. — Bazaine: Da, dlu presiedinte.

Pres. Luat'ai parte la operatiunile pregatitórié? — Bazaine: Nu, dle presiedinte.

Pres. Ai avutu ocasiune de a luá initiativ'a pana la sosirea generalului majoru Leboeuf? — Bazaine: Nu, dle presiedinte.

Pres. Fost'ai chiamatu in 5 Augustu la comanda preste corpulu alu 2-lea, 3-lea si alu 5-lea de armata cu conditiunea cá se tíeni de ordinile generalului Leboeuf? — Bazaine: Da, dle presiedinte, dér' memorat'a conditiune restringatória nu a fostu nici odata acceptata din parte'mi; io cunosceamu trupele si multimea loru si nu puteamu se primescu prin urmare acést'a restrictiune.

Presiedintele: In 6 Aug. ai capetatu ordinu, a face in 7 si 8 unele miscari de trupe, cari ti le enumeru aci in modu sumariu (le enumera).

Mai departe enumera presiedintele inculpatulu maresialu ordinele cari i s'au fostu datu in 9 Aug. apoi cele din 11 si 12 Aug. cari se referu la concentratiunea in giurulu Metiului, pentru cari ordini inse néga Bazaine a fi fostu responsabilu. Imperatulu Napoleonu este responsabilu, dice Bazaine, pentru totu ce s'a intempratu in dilele acele in privintia strategica si tactica.

Cu totulu suntu 33 puncte de acusatune contra lui Bazaine.

Primulu punctu dice, ca Bazaine ar' fi contribuitu la pierderea bataliei dela Forbach: ultimulu punctu sustiene, ca densulu ar' fi insielatu armat'a, de órece a sustienutu in ordinele sale oficiale, ca materialulu de resbelu (armele predate etc.) se va redá Franciei dupa finirea resbelului.

Punctele de acusatune cele mai insemnate suntu urmatórele: 1. Bazaine a abusat de insrederea imperatului, prin aceea, ca nu a urmatu dupa porunc'a priimta, de a se retrage spre Ver-

dunu. 2. Bazaine nu a facutu nici cea mai mica incredere spre a veni in ajutoriu lui Mac-Mahon. 3. Bazaine a imprasciatu novele false si descuragiatórié si cari venieau dela inimicu, cu concursulu altora si alu seu. 4. Bazaine a calcatu legile militare prin aceea, ca s'a adresatu catra comandantele supremu inimicu (Fredericu Carolu) pentru novele despre situatiunea Franciei. 5. Bazaine a primitu propunerile de restauratiunea dinastiei Napoleoniste facuta lui de catra Regnier, care veniea dela ferrières ad: dela Bismark, cu tóte ca a fostu recunoscutu déjà intr'unu ordinu de di regimela nou alu Franciei. 6. Bazaine a intratu in negotiatiuni cu inimiculu. 7. Bazaine a predatu inimiculu materialulu de resbelu si standartele, pre cari potea se le nimicéscu.

Ascultarea lui Bazaine va durá inca catuva tempu pana se va fini. Maresialulu néga catu póte si arunca tóta responsabilitatea pe imperatulu Napoleonu III care inse numai este intre cei vii, spre a da marturia. Dér' dovedile suntu destulu de multe, alte marturii inca suntu de ajunsu si culpabilulu maresialu nu va poté scapa de amenintiulu sortii sale triste. Presiedintele -lu ia de scurtu si pana acumu inca s'a incurcatu maresialulu in apere sa. Noi vomu urmari acusatune de ododa cu aperarea incependu cu nrulu viitoriu.

Dev'a, finea lui Septembrie 1873.

Dilele trecute tíenù Senatulu scolariu cottensu adunarea sa generala. Inainte de a trece la descrierea speciale a acelei adunari. mi iéu voia a vi face cunoscute unele schiambari de pe aici, cari voru servi de premise, si in catu-va si de deslusiri. — la cele descriende.

Vi este cunoscutu, ca guvernulu ungurescu, mai anii trecuti, a fondatu aici unu institutu pedagogicu — cu ce scopu, scimu, si amu sciutu indata la infintiarea lui.

In acelu institutu prelegerile — pana acumu — s'au tíenutu in dóua limbe, in limb'a maghiara, pentru preparandii maghiari, — si in limb'a romana, pentru romani, — va se dica, erau dóua cursuri paralele, cu profesori separati. Tinerii lipsiti de midiolóce capetau ajutoriu dela statu, bani si costu. —

Romanii au avutu doi profesori de romanu. Numerulu preparandiloru romani, in anuln trecut se urcá la 15. Directorele institutului era Franciscu Koós, fostulu, — si alungatulu popa reformatu din Bucuresci, cunoscutu si publiculu romanu, diu scrierile sale scandalóse despre romani, fabricantulu si falsificatoriulu istoriei romaniloru si fratiloru de preste Carpati. Despre cét'a profesoriloru — cu alt'a ocasiune. — Afara de acesti barbati mari si patrioti buni, guvernulu ungurescu, ne mai bine-cuventa inca cu vro cati-va lucéferi straluciti; cu inspectorii scolari L. Szaremei si Iuliu Bardosi (cestu din urma pentru cottulu Zarandu, dér, cu locuintia in Dev'a, ambii cunoscuti si neuitati pe la noi — mai alesu Miercurianulu, de candu pascal atatu de amaru pre mai multi tíerani si proprietari romani din locu si giuru, cu promissionile, ca Mari'a Sa (precum pretindea a fi intitulatu) va esoperá pentru densii unu imprumutu seu de statu, seu de alte banci, cu procente neinsemnate. Apoi, vedi, inspectorii scolari, afara de nenumeratele loru agende, cate odata mai au timpulu si de — geschaefhuri.

Bietulu proprietariu si tíeranu, crediendu Mariei Sale, si solvindu fidelu si bine anticipatiunile cerute si esplicate de Mari'a Sa cutare astépta si pana in diu'a de adi, — cea ce n'o se vina pana-i lumea; — s'au topitu. — Altcum pascaliture au mai eserceatu si altii. — Dér' n'ai ce face, patriotiloru celoru mari li suntu ertate si asemene fapte. . . . .

In man'a acestor'a, si de asemene calibru dér, erau depuse destinele scóleloru din cottulu Uniadórei, — acesti'a ni facura atate scóle minunate. —

In senatulu scolaru, ce e dreptu suntu si vr'o cati-va romani, inse ce se li faci d-loru senatori, déca n'au timpu — si póte nici vóia — de a participá la adunările senatului, séu déca si participa, — a face ceva; — cauta se te multumesci cu catu voru d-loru.

Cá se poteti avé celu pucinu idea, ce sórte au preperandii de aici vi mai insemnu si urmátóriele:

Nainte de ast'a cu cateva luni, adeca asta véra, preperandii atatu ungruiri, catu si romanii, satui dejá de costulu celu reu, cu care i tractá amiculu si companionulu dloru inspectori, intreprindiatoriulu Zöld, nu mai voira a manca la densulu, din care cauza se nascu unu incidentu curiosu, dér' tristu pentru preparandi, si anume: ca domnii professori si cu dnii inspectori aflara de bine a subtrage adiutoriulu de costu dela preparandi si ai lasá mai multe dile fara mancare si dupa mai multe consultari si ispitiri a si eliminá vr'o cati-va din institutu. —

Dér', pe semne, cei de susu se informara de totu altu-cum, ca-ci nu peste multu, desi anulu scolaru nu se finise inca — cei eliminati ér' se primira — pana candu dnii inspectori impreuna cu dirigintele -si capetara paspoorte — séu mai diplomaticesce — fura transpusi aiurea.

Si astu-feliu in loculu dirigintelui F. Koós se denumí I. Medzsar si in loculu inspectorilor I. Goga, si cunoscutulu inscenatoru de infratire dela Brasiovu Ludovicu Réthy fostulu discipulu a lui F. Koós. — Nu sciu déca cu acest'a scaimbare amu dobenditu ceva séu amu perdutu — de securu — vomu vedé.

Acestia dér' cu cei remasi au chiamarea, de a face cea ce n'au facutu antecessorii loru. —

Nou denumitii au sositu dejá — ma si facura nitica svara si prin diurnalele nóstre, despre cele ce o se faca dinsi in caus'a invetiamentului. — Mai multu, dlu Ludovicu Réthy ni asecurá in „Federatiune“ si despre acea, ca suspiciunile ce respandescu unii despre cei dela preparandi'a din Dev'a, si in specie despre intentiunile celoru dela potere, nu suntu fondate. — Esperinti'a inse ni invétia chiaru contrariulu, ca-ee chiaru acum amu venitu la scirea, ca cursulu alu treile, alu preperandiloru romani — din lips'a de professori — precum dice dlu Réthy, trebuie se se impreune si s'a si impreunatu cu a ungriloru, si asié cei din cursulu alu treile, vrendu nevrendu, cauta se asculte prelegerile ungresce. — Vodeti cum ne asecurá dlu Réthy! —

Dér' se vedemu ce a facutu constitulu senatu scolaru. (Va urmá).

Expositiunea universale dela Vien'a.

(Urmare.)

Mai gasimu in Turci'a: 1-ii, tiesatur'a covóreloru de Smyrna; alu 2-lea, matasarii dela Brussa si Damas; alu 3-lea, broderii pe postavu si pe matase.

Covóre. — Vedemu aici adunate una colectiune destulu de complecta de covóre de tóte qualitatele, dela chilimulu ordinaru ce intrebuintieza tieranulu bulgaru fara avere, pana la covórele pislatifea ce servescu avutiloru, cu care se asterne serairurile si cari suntu principalulu ornamentu alu palateloru feerice ale Bosporulu. Tiesute cu lana fórté subtile si de una soliditate extraordinaria, aceste covóre se distingu mai alesu prin vioitiunea coloriloru batátóre la ochi, cari au acésta nepretiuita qualitate de a nu-si schimbá faci'a nici una-data. Scimu fórté bine ca déca desemnulu, varietatea si vioitiunea coloriloru covóreloru turcesci au potutu fi cate una-data imitate de catra fabricantii Francesi si Englezi, tóte silintiele loru inse au fostu vane, candu au vrutu se descópere secretulu soliditatii coloriloru, cari pana astadi este privilegiulu esclusivu alu orientaliloru.

Si fiindu ca suntemu pe acestu teramu, se mentionamu, ca acésta qualitate superióra se gasesce egalmente in totu Orientulu, si chiaru la noi in Romani'a. Acést'a se explica in destulu de prin inpregiurarea, ca in Turci'a si la noi usagiulu machineloru fiindu necunoscutu, tóte tiesaturile suntu

facute de mana. Si catu pentru ceea ce privesce substantiele colorante, negresitu ca suntu mai multe din ele cu totulu necunoscute Occidentaliloru si cari nu potu cresce in clim'a loru.

Inse unu reportu insemnatu ce deosebesce tóte productele Turciei de ale nóstre, de exemplu, este uniformitatea aprópe invariabila a desemnuriloru cari paru a nu fi schimbate de locu de mai multi secolii. Trebuie, fara nici una indoiéla, se atribuimu acést'a la respectulu traditiunei, si acésta trasura caracteristica, acésta oróre pentru totu ce este inovatiune, acestu semnu distinctivu alu adeveratiloru credintiosi, gasesce aici, sub ochii nostri, una espresiune stralucitória in tóte productele Turciei. Pentru covóre si tiesaturi in genere, se scia ca din contra Romani'a se distinge tocmai particularmente prin nemarginit'a varietate a desemnuriloru, care inse nu se intalnescu nici una-data repetate in acelasi costumu.

Tiesaturi de matase si broderii. — Cele ce amu disu pentru covóre se aplica si la tiesaturile de matase, dupa cumu credemu noi, precumu si la broderii, cari merita cea mai mare atentiune nu numai pentru avuti'a coloriloru, dér' si pentru armoni'a si gustulu ce a presidatu la fabricatiunea loru.

Observamu mai alesu nesce fórté bogate stoffe de auru si de argintu, si mai multe alte broderii diferite, lucru alu patientiei dameloru turcesci. Covóre de mésa, broderii, tiesaturi, mantale de dama, mansióne facute cu pene de lebada etc, etc., acestea suntu cari forméza expositiunea Ottomana, care in totalu este una din acelea, cari atrage mai multi visitatori.

Inainte de a parasi acésta galeria trecundu rapede inaintea mareloru dulapuri séu geamlacuri implute eu matanii, cruci, etc., si alte obiecte sante, provenindu directu dela Ierusalimu, orasiulu santu, mai avemu inca a studié intr'o ordine de idei mai sciintifica una colectiune mineralogica fórté pretiósa a doctorului Abdullah Bey, cu atatu mai interesanta ca coprinde adeverate thesaure.

Acésta colectiune de petrificatiuni, compusa de 3,000 bucati, si contienendu una varietate infnita de stanci de tóta natur'a, clasate in modu methodicu, constitue tóta faun'a fosila a Bosforulu. Ar' fi dér' prea lungu, cá se enumeramu aici numele tuturoru acestoru avutii mineralogice; inse chiaru numerulu bucatiloru ce compunu colectiunea da a se intielege importantia ei. Credemu interesantu se reproducemu asupra loru cate-va detalieri despre lucrurile doctorului Abdullah-Bey, naturalisatu invetiatu, (dela 1867, colonelu de statu-maioru.) Acést'a cu una perseverantia neobositória, a urmaritu cercetarile sale asupra dispositiuniloru geologice ale Bosforulu si ale locuriloru incongiurátóre de pe lenga Constantinopole si astufeliu de atunci a potutu prin munca si studiu se adune, se clasifice mai multe colectiuni fórté interesante pe care le-a daruitu succesivu. „Institutulu geologicu din Vien'a; Museulu, nationale din Pest'a; Academiei imperiale din Saint-Petersburg, si museulu din Turin.“

Afara de acést'a éca parerile a doi geologi fórté celebri din academi'a din Franci'a, in una siedintia dela 17 Iuniu 1867, si care probéza importantia cercetariloru doctorului Abdullah Bey, care a adusu una lumina nóua in cunoscintiele asupra perioidei devoniane. Acestu reportu se termina astufeliu:

Academi'a sciintieloru, tomulu 64 siedinti'a dela 17 Iuniu 1867. — „Colectiunea colonelului Abdullah-Bey, asupra careia presintamu academiiei una scurta dare de séma, are asia dér', pentru sciintia una utilitate reala, confirmandu prin fapte nóu deductiunile precedente si dandu-le unu caracteru de certitudine si de generalitate ce nu atinsevera pana acumu.“ (Va urmá).

(Sum'a semneloru de distinctiune obtienute de diferite state la espusetiunea din Vien'a.) Din 70,000 persóne, cari au tramisu produsele loru la espusetiunea din Vien'a, 26,000 au fostu recunoscute de juriu demne a obtiené unu semnu de distinctiune. Juriulu a datu 421 diplome de onóre, 12,150 medalie, impartite in trei categorii de esposanti, 978 medalie pentru arte, 1988 medalie pentru colaboratori si lucratori, 10,465 mentiuni onorifice. Éca cumu suntu distribuite aceste distinctiuni: Germani'a 5066. Franci'a 3,142 (pentru ca n'a participatu nici pre diumetate in asia mare mesura cá Germani'a.) Itali'a 1908. — Spani'a 1157. Engliter'a 1159. — Rusi'a 1018. —

Elveti'a 723. — Belgi'a 612. Austri'a 569. — Suedi'a si Norvegi'a 534. — Turci'a 470. — Statele-Unite 341. — Portugali'a 431. — Danemarc'a 309. — Oland'a 284. — Romani'a 238. — Iaponi'a 217. — Brasili'a 202. — Greci'a 183. — Chin'a 118. — Republicele americane 44. — Persi'a 29. — Maroculu, Tunis, Tripoli 20. — Madagascaru 10. — Monaco 9. — Insulele Sandwich 8. — Mesiculu 1. — Siam 1. — Turcestanu 1. „Alb“

Ostaticu: In Bucuresci. Sambata, la 3 Noembre viitoriu, ór'a 8 sér'a, d. capitanu N. Dimitrescu, din corpulu flotilei, va tiené una conferintia in sal'a amfiteatrului scólei militare de infanteria si cavaleria asupr'a materiiloru urmátórie:

1. Despre torpile (mine sub-marine);
2. Consideratiuni asupr'a aplicatiiloru la Dunare;
3. Comparatiunea intre bastimente, tunuri si torpile. Acésta publica „Monitoriulu oficialu.“ — Ne place spiritulu, ca elu e, care invinge materi'a. —

Parisu, 18 Octombre. — „Diurnalu de Parisu“ dice: „Unu mare faptu se implini in intrevederea dela Salzburg. Comitetele de Chambord si delegatii parlamentari suntu acumu de acordu asupra conditiuniloru restabilirei monarchiei. Siefulu casei Bourboniloru, care peste cate-va dile va fi rege, da intréga si complecta satisfactiune nevoiloru si dorintieloru Franciei moderne asupra cestiunei drapelului, precumu si asupra legiloru constitutionale, cestiuniloru de libertate civile, politica si religiósa. Natiunea obtine totu, fara cá regele se sacrifice nimicu. Henricu V sa aretatu demnu moscentoru alu acelei rase de regi atatu de profundu politica, careia Franci'a datoresce independintia, unitatea si grandórea sa. Intrevederea dela Frochsdorf a reconstituitu famili'a regale; aceea dela Salzburg constitue monarchi'a.“

Parisu, 18 Octombre. — Reuniunea biurouriloru drepte, dupa ce a ascultatu comunicatiunea deputatului Chesnelong, constantandu unirea perfecta a maioritatiei conservatrice, esaminéza cestiunea déca trebuie se se provóce convocarea anticipata a adunarei. Biurourile drepte suntu unanime pentru a recunósce adoptiunea propositiuniloru preparate de comisiunea de nóua, ele fiindu imperiosu cerute de interesele tieroi. Dupa aceste propositiuni monarchi'a ar' fi restabilita; tóte libertatile civile, politice si religióse, cari constitue dreptulu publicu in Franci'a, voru fi garantate; drapelulu tricoloru va fi mantinutu. Se voru poté face modificatiuni, iniciativ'a regelui remanendu intacta si de acordu cu representatiunea nationale, care va fi imediatu convocata. „Mon.“

Nu stamu pe locu. — Pasi'a din Bosni'a a luat measure si mai aspre de candu C. Andrassy tramise nota la Pórtá; elu puse la umbra 20 serbi si bosniaci din vro 4 comune, cari i se denunciaru, ca facu cu ochiulu lui Andrassy si ei tramise la Banjaluca. Marginile de catra Austro-Ung. se inchisera, si Pasi'a pune pe toti cei ce fura prinsii si se eliberara, cá se subscria unu actu, in care dechiara, ca fura sumutiati de catra vice-consululu Austro-Ung. Dragantschitsch cá se faca rescóla, se turbure linistea publica. In chipulu acest'a cu greu va primi A-Ungari'a satisfactiunea pretensa, si cért'a degeneréza in incaierare

Imperatulu Germaniei parasi in 23 Vien'a cu Bismark si opiniunea comuna e, ca monarchii s'au intielesu intre sene pentru aparare imprumutata a principiului. Dér' Franci'a va caut'a revanche din resbunare sub orce regimu; acést'a o scia Wilhelm, si de acea se ingradesce cu aliantie de tendentie egali.

La senatulu imperiale se facura alegerile. cei mai multi autonomisti si federalisti si inca democrati liberali praesenta una temere decembristiloru, ca voru cadé cu sunetu dimpreuna cu dualismulu loru.

Resultatele operatiuniloru

Institutului de creditu si economii „ALBINA“ din Sibiiu

in alu treilea patrariu de anu dela 1 Iuliu pana in 30 Septembrie 1873.

I. REUNIUNI DE CREDITU.

	fl.	cr.
Cu finea lui Iuniu a. c. se afara in legatur'a reuniuniloru de creditu		
1930 participanti cu unu creditu preste totu de in decursulu patrariului III se mai primira	183898	16
64 participanti cu unu creditu de prin urmare in patrariului III au fostu in legatur'a reuniuniloru de creditu	10700	—
1994 participanti cu unu creditu totalu de	194598	16
5 participanti repasira si din imprumute se replatira	24086	44
remanu deci cu 30 Septembrie		
1989 participanti cu unu creditu preste totu de	170511	72
Fondulu de garantia alu reuniuniloru cu 30 Septembrie 1873 e de	41641	50

II. DEPOSITE SPRE FRUPTIFICARE.

Starea depositelu cu finea lui Iuniu a. c. era de	63845	73
In decursulu patrariulu III s'au depusu	21968	—
astu-modu starea totala a depositelu in patrariulu III	85813	73
In decursulu patrariului III se redicara	14916	64
Starea loru cu finea lui Septembrie 1873	70897	09

III. OPERATIUNI DE ESCOMTU.

Starea portfoiului de schimburi (cambie) cu finea lui Iuniu a. c. era de		
229 bucati in summa de	97031	—
In decursulu trimestrului III se mai escomtara		
330 bucati in summa de	169280	52
prin urmare starea totala a portfoiului in patrariulu III fu de		
559 bucati schimburi in valóre de	266311	52
255 bucati schimburi in decursulu patrariului se rescumperara si rescomptara in summa de	134497	80
astu-modu resulta cu 30 Septembrie 1873 o stare a portfoiului de		
304 bucati schimburi in summa de	131813	72

IV. OPERATIUNI DE LOMBARDU.

Starea imprumutulu de lombardu a fostu cu finea lui Iuniu a. c. de		
19 bucati in summa de	8231	60
In decursulu patrariului III se mai accordara		
11 bucati in summa de	3526	—
astu-modu starea totala a acestoru imprumute fu de		
30 bucati in summa de	11758	60
11 bucati se resplatira in decursulu trimestrului	3140	60
Prin urmare starea imprumutulu de lombardu cu finea lui Septembrie e de		
19 bucati in summa totala de	8618	—
Revirementulu cassei la centrala in cele trei luni fu preste totu de	422129	03

Statulu generalu cu 30 Septembrie 1873.

I. In numerariu	8934	07
II. In obligatiuni dela participanti	170511	72
III. Portfoiulu de schimburi (cambie)	131813	72
IV. Lombardu	8618	—
V. In chartii de valóre	20431	09
VI. Moneta	2220	56
Totalulu	342529	16

Sibiiu in 30 Septembrie 1873.

Directiunea institutulu.

„**Cununa de dollu** pre mormentu“ in versuri, brosiura in 70 pagine pentru preuti invetiatori, cantori se afla esita de sub tipariu si se póte procurá dela auctorulu Georgiu Stefanu invetiatoriu poporalu in Déesakna p. u. Déés. Pretiulu unui esemplariu e 50 cr. v. a. Domnii cari voru bine-voi a se face coleptanti voru primí alu 11-lea esemplariu rabatu.

NECROLOGU.

† In nóptea de Juoi spre Vineri, a perdutu Romani'a unu adevratu patriotu.

Ion Strajescu, nascutu in Kisianau, din Olténca cu Bassarabénu, din cei mai mari si mai vechi boeri ai Bassarabiei, dintre cei cari mai sustienu romanismulu cu vigóre in Bassarabi'a, crescutu cu simtimate romane, a fostu in armi'a rnsésca pana la gradulu de capitanu de hussari; a fostu si in gard'a imperiale, si a facutu mai multe campanii, precum si campani'a din urma contra turciloru. Tragunduse apoi din armata, s'a datu literelu si voiajelu.

De candu a trecut cu armat'a prin Bucuresci, a hotaritu se traiésca bucuresceanu; s'a lapedatu de protectiunea rusesca, s'a asediatu in Bucuresci, a

occupatu functiuni administrative, a fostu deputatu in camera, in tóte partile cu onóre, cu patriotismu, si a inspiratu incredere si amicia celoru ce l'au apropiatu.

Ion Strajescu, nu vorbiea de catu patria, si tóte preocuparile séle erau romanismulu.

In vârsta de 40 ani, la întórcerea sa din Bassarabi'a, unde se dusese se-si védia rudele, s'a bolnavitu greu in Iassi, si a cerutu se vina in Bucuresci, ceea ce s'a facutu cu mari greutati, pentru ca erá prididitu de bóla.

In Bucuresci, incongiuratu de amicii sei, nu s'a mai datu din patu; in diece dile, cu tóte ingrigirile putintióse, unde in adeveru d. doctoru Iatropolu a desfasiuratu talentu si sciintia, si una staruintia prin care i-a potutu lungi viétia cu aceste diece dile; n'a potutu inse, nici sciinti'a nici staruintia se faca mai multu, ca-ci bóla oftica era inaintata si mergea galopandu.

Ionu Strajescu si-a facutu diat'a, si averea sa care se urca la vro 50,000 franci, a lasat'o tóta spre a se tramite juni romani in Parisu spre studiu.

Pomenirea Strajesculu va fi multu tempu intre numerosii sei amici, ca-ci inamici Strajescu nu au avutu.

L'amu vediutu cu trei-dieci óre pana se nu móra; inca avea sperantie; si simtimatele lui de patria erau acelési. Cu tóte acestea vocea slaba, manele imflate, si unghiele spre vinetiéla, me faceau se admiru providenti'a care a pusu speranti'a atatu de tare, in acésta bóla care merge cá fatalitatea!

Regretá ca nu vede cati-va din amicii sei cari suntu la Iasy, numindu pre d. Negura si alti; dicea ca le ar' telegrafa se vina, dér' ca nu voiesce se-i derangeze.

D'aci bóla a mersu si mai rapede, si in trei-dieci óre s'a stinsu omulu.

Fia-i sufletulu cu dreptii, si serve-i viétia lui de modelu in acestu tempu de materialismu.

Imormentarea se va face, astadi Dumineca la 7 Octobree, la órele 12 in cimitirulu dela Belu. Cesaru Boliacu.

„ALBINA“

Institutu de creditu si economii in Sibiiu.

In conformitate cu § 134 din statute incunosciantiamu, cá Consiliulu nostru de administratiune in considerarea situatiunei presente a fipsatu interesele dela imprumutele acordande pr'in institutulu nostru in tote operatiunile deja activate — de o cam-data cu 10% la anu.

Sibiiu, 23 Octobree 1873.

Directiunea.

Anuntiu.

Subscrisulu are onóre a face stimatulu publicu cunoscutu, ca si-a deschisu cancellari'a de advocatu in casele lui Reminoff Nr. 616 in strad'a Ili-eniloru in Fagarasiu, si ca va staruf cu acuratetia a serví onoratalu publicu in ori ce afacere, ce taie in sfer'a judeciale, adeca: civile, cambiale, criminale si urbariale; apoi in totu, ce atinge resortulu publico-politicu.

Fagarasiu in 16 Octobree 1873.

Ioanu Grama
advocatu.

2—3

Nr. 1639/pol. 1873.

3—3

Concursu.

Devenindu vacante notariatele cercuali, alu Porumbaculu si Scoreiulu si anume: celu de antaiu custatoriu din comunitatile Porumbaculu inferiore, Porumbaculu superiore si Sarata, impreunatu cu unu salariu anuale de 400 fl. v. a. si cartiru liberu cu resiedintia in comunitatea Porumbaculu infer; celu de alu doilea custatoriu din comunele: Cartisióra opréna, Cartisióra strezeana, Arpasiulu superiore si Scoreiulu, impreunatu cu unu salariu anuale asemenea de 400 fl. v. a. cu cartiru liberu, ce are a-lu prestá comun'a in urma numita, — se escria prin acést'a concursu pana in 20 Noembre 1873. st. n. —

Doritorii de a ocupa ver-unulu din aceste statiuni notariales au a-si inainta la subscrisulu oficiu suplicele tembrate si provideute cu documentele de cualificatiune pana la terminulu defiptu.

Vistea inf. 17 Octobree 1873.

Pretur'a Vistei

Boieriu
pret.

Cursurile

la bursa in 24 Octobree 1873 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 44	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 „ 04	„ „
Angsburg	—	—	107 „ 50	„ „
Londonu	—	—	112 „ 40	„ „
Imprumutulu nationalu	—	—	99 „ —	„ „